

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Соціальна психологія груп та технології групової роботи

Освітній рівень II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень
(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки /
C Соціальні науки, журналістика та інформація
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 053 Психологія / C4 Психологія
(код й найменування спеціальності)

Освітня програма Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я
/ Психологія

Розробник: Андрій ТРОФІМОВ, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедр

клінічної психології та соціальної психології

протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри
клінічної психології

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри
соціальної психології

(підпис)

Дар'я ТРОФІМОВА
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня 2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Соціальна психологія груп та технології групової роботи» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення та оформлення робочої програми освітнього компонента, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статус освітнього компонента – вибірковий.

Обсяг освітнього компонента – 3,0 ЄКТС (90 годин).

Семестровий контроль – залік.

Курс «Соціальна психологія груп та технології групової роботи» є важливою складовою підготовки фахівців у галузі психології та інших суміжних спеціальностей. Його метою є формування глибокого розуміння групової динаміки, міжособистісної взаємодії в групах, а також розвитку навичок ефективного управління та аналізу групових процесів. Особливістю даного курсу є цілісний, інтегрований характер (психологія малих груп є добре розробленим розділом соціальної психології, що дозволяє узагальнити і систематизувати наукові доробки для того, щоб розкрити закономірності утворення, розвитку та функціонування малої групи) і практична значущість (технології роботи з малою групою можуть бути використані в просвітницькій, розвивальній, психодіагностичній, психокорекційній, психотерапевтичній діяльності психолога). Навчальний курс «Соціальна психологія груп та технології групової роботи» тісно пов'язаний як з дисциплінами психологічного циклу (загальна, вікова, соціальна психологія, психологія статі, конфліктологія, психодіагностика), так і з дисциплінами соціально-філософського циклу (філософія, соціологія, політологія, історія). Курс базується на міждисциплінарному підході, інтегруючи знання з психології, соціології та організаційної поведінки. Використовуються сучасні теорії, такі як теорія соціальної ідентичності, когнітивно-дисонансна теорія, а також практичні моделі роботи з групами.

Практичне значення

Отримані знання та навички є надзвичайно цінними для роботи в різних професійних сферах, включаючи бізнес, освіту, медицину, державне управління та громадські організації. Вони сприяють покращенню якості командної взаємодії, допомагають краще розуміти групові процеси та забезпечують основу для ефективного управління групами.

Цей курс є важливим кроком у підготовці спеціалістів, здатних працювати з групами людей, аналізувати їхню поведінку та створювати умови для їх успішного функціонування.

Результати навчання здобувачів за освітнім компонентом

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

Пояснювати теоретичні засади соціальної психології груп, основні поняття, підходи та моделі групової взаємодії.

Аналізувати структуру, функції та динаміку малих і великих соціальних груп.

Інтерпретувати психологічні механізми групових процесів (норми, ролі, статуси, згуртованість, лідерство, конформізм).

Оцінювати вплив групи на поведінку, установки та міжособистісні відносини її членів.

Розрізняти та аналізувати етапи розвитку групи та особливості групової динаміки на кожному з них.

Застосовувати теоретичні знання для аналізу практичних ситуацій групової взаємодії.

Використовувати базові технології групової роботи (дискусія, тренінг, фасилітація, групове консультування) відповідно до поставлених цілей.

Проектувати та проводити групові заняття з урахуванням складу групи, її цілей і психологічних особливостей учасників.

Аналізувати та регулювати конфлікти, напруження і кризові ситуації в групах із дотриманням професійної етики.

Дотримуватися етичних принципів, правил безпеки та відповідальності у процесі організації й проведення групової роботи.

Оцінювати ефективність групової роботи та обґрунтовувати вибір відповідних психологічних технологій.

Аргументувати значення групових процесів і технологій групової роботи для розвитку особистості, організацій і спільнот.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Структура освітнього компонента

Назва тем	Розподіл годин між видами робіт			
	Лекції	Практичні	Практичні контактні	Самостійна робота
Тема 1. Проблема вивчення груп у соціальній психології	1	1		8
Тема 2. Утворення та розвиток групи	1	1		8
Тема 3. Структура групи	1,5	3	2	8
Тема 4. Норми і нормативний вплив групи	1	2		8
Тема 5. Згуртованість у групі та групові ефекти	1	1	2	8
Тема 6. Лідерство і керівництво в групі	1,5	1		8
Тема 7. Ухвалення групових рішень	1	1		8
Тема 8. Міжособистісні стосунки в малій групі	1	1	2	8
ВСЬОГО	9	11	6	64
Підсумковий контроль	залік			

Зміст освітнього компонента

Тема 1. Проблема вивчення груп у соціальній психології

Розглядаються теоретичні та методологічні підходи до вивчення груп у соціальній психології. Аналізується група як особлива форма соціальної взаємодії, співвідношення індивідуального та групового, а також значення групових процесів для поведінки й розвитку особистості.

Тема 2. Утворення та розвиток групи

Висвітлюються процеси формування групи, чинники її виникнення та умови ефективного функціонування. Аналізуються етапи розвитку групи, динаміка взаємин між учасниками та роль спільної діяльності у становленні групи.

Тема 3. Структура групи

Розкривається поняття структури групи, її основні елементи: статуси, ролі, позиції та мережі міжособистісних зв'язків. Аналізується вплив формальної та неформальної структури на взаємодію членів групи.

Тема 4. Норми і нормативний вплив групи

Розглядаються групові норми як регулятори поведінки та засіб підтримки групової цілісності. Аналізуються механізми нормативного впливу, конформізму та внутрішнього прийняття норм групи.

Тема 5. Згуртованість у групі та групові ефекти

Висвітлюється феномен групової згуртованості, її психологічні основи та чинники формування. Аналізуються позитивні й негативні групові ефекти, зокрема соціальна фасилітація, соціальна лінощі та групове мислення.

Тема 6. Лідерство і керівництво в групі

Розглядаються психологічні аспекти лідерства та керівництва, їх відмінності й взаємозв'язок. Аналізуються стилі лідерства, функції лідера та вплив лідерства на групову динаміку й ефективність діяльності.

Тема 7. Ухвалення групових рішень

Висвітлюються процеси колективного ухвалення рішень, їх переваги та ризики. Аналізуються чинники якості групових рішень, роль комунікації, конфліктів і групового тиску в цьому процесі.

Тема 8. Міжособистісні стосунки в малій групі

Розглядаються особливості міжособистісних відносин у малій групі, типи взаємин та їхній вплив на групову взаємодію. Аналізуються симпатії, антипатії, конфлікти та психологічний клімат групи.

Теми практичних занять освітнього компонента

Практичне заняття 1. Проблема вивчення груп у соціальній психології

Дайте відповіді на питання.

1. Що таке «мала група»? За якими ознаками мала група відрізняється від інших соціальних груп?
2. Яку кількість осіб включає мала група? Розкрийте закономірності функціонування малої групи залежно від її кількісного складу.
3. Що таке «групова динаміка»? Назвіть складові групової динаміки.

Практичне заняття 2. Утворення та розвиток групи

Дайте відповіді на питання.

1. Чому люди об'єднуються в малі групи?
2. Охарактеризуйте одномірні моделі розвитку малої групи.
3. Охарактеризуйте двомірні моделі розвитку групи.

Практичне заняття 3. Структура групи

1. Аналітичне завдання.

Оформіть аналіз у вигляді презентації або есе (3-4 сторінки).

Візьміть приклад групи з фільму, серіалу або літературного твору (наприклад, команда героїв, шкільний клас або робочий колектив). Проаналізуйте її структуру за такими параметрами:

- Ролі членів групи
- Норми, які регулюють поведінку в групі
- Ієрархія та статуси
- Характер лідерства

2. Креативне завдання.

Представте своє бачення у вигляді постера, схеми або короткого сценарію.

Розробіть структуру вигаданої групи (наприклад, команда дослідників, учасники проекту або члени сім'ї). Опишіть:

- Основні ролі учасників групи
- Норми, які забезпечують ефективну роботу групи
- Можливі конфлікти та способи їх вирішення

Практичне заняття 4. Норми і нормативний вплив групи

Дослідницьке завдання: Проведіть опитування серед одногрупників:

- Які норми вони вважають важливими для ефективної роботи групи?
- Як вони реагують на тиск групи або необхідність дотримуватися групових норм?
- Чи відчували вони дискомфорт через порушення норм у групі?
- Узагальніть результати та зробіть висновки про роль норм у вашому навчальному середовищі.

Практичне заняття 5. Згуртованість у групі та групові ефекти

Що сприяє виникненню згуртованості в малій групі?

2. Як групова згуртованість пов'язана з іншими процесами групової динаміки?
3. Охарактеризуйте наслідки групової згуртованості.
4. Охарактеризуйте ефекти соціальної фасилітації/ соціальної інгібіції. Які умови функціонування малої групи призводять до виникнення цих ефектів?
5. Охарактеризуйте ефект групової ідентичності. Яким чином відбувається формування групової ідентичності в члена малої групи?
6. Охарактеризуйте часткові групові ефекти. Розкрийте зв'язок базових і часткових групових ефектів.

Практичне заняття 6. Лідерство і керівництво в групі

Дайте відповіді на питання.

1. Що таке «лідерство» і «керівництво»? Чим ці феномени схожі або відмінні один від одного?
2. Скільки лідерів може бути в одній малій групі? Обґрунтуйте свою відповідь.
3. Яким чином можуть впливати на результати спільної діяльності різні поєднання лідерських позицій членів малої групи?

Практичне заняття 7. Ухвалення групових рішень

1. Які ситуації групового функціонування передбачають ухвалення групових рішень? Чому групові рішення часто виявляються кращими, ніж індивідуальні?
2. Які типи групового завдання може розв'язувати група? Як кожний тип групового завдання визначає перебіг процесу ухвалення групового рішення?
3. У чому полягають переваги групової дискусії порівняно з іншими технологіями публічного обговорення? Розкрийте зміст різних форм групових дискусій.

Практичне заняття 8. Міжособистісні стосунки в малій групі

Дайте відповіді на питання.

1. Що таке «тренінг»? Охарактеризуйте особливості тренінгового процесу.
2. Що необхідно для успішної тренінгової роботи в малих групах?

Контактні практичні заняття

Контактне практичне заняття 1:

Підготуватися до обговорення за вказаним переліком питань:

1. Основні поняття структури групи
2. Ролі в групі
3. Групові норми та правила
4. Статуси в групі
5. Комунікація в групі
6. Формування та розвиток групи

7. Вплив структури групи на ефективність
8. Соціометрія як метод дослідження структури групи
9. Віртуальні групи та їх структура

Контактне практичне заняття 2:

Підготуватися до обговорення за вказаним переліком питань:

1. Що таке згуртованість групи?
2. Фактори, що впливають на згуртованість
3. Переваги згуртованої групи
4. Потенційні недоліки надмірної згуртованості
5. Етапи формування згуртованості
6. Методи оцінки згуртованості групи
7. Практичні способи підвищення згуртованості
8. Згуртованість у віртуальних групах
9. Культурні аспекти згуртованості
10. Саморефлексія та особистий внесок у згуртованість
11. Кейси та приклади згуртованих груп
12. Практичні вправи для розвитку згуртованості

Контактне практичне заняття 3:

Підготуватися до обговорення за вказаним переліком питань:

1. Що таке міжособистісні стосунки в групі?
2. Фактори, що впливають на міжособистісні стосунки
3. Типи міжособистісних стосунків у групі
4. Етапи розвитку міжособистісних стосунків
5. Комунікація як основа міжособистісних стосунків
6. Довіра у міжособистісних стосунках
7. Роль емоцій у міжособистісних стосунках
8. Вплив міжособистісних стосунків на ефективність групи
9. Саморефлексія та особистий внесок у стосунки
10. Практичні вправи для покращення міжособистісних стосунків
11. Кейси та приклади міжособистісних стосунків у групі

Самостійна робота освітнього компонента

Тема	Запитання та завдання	Години
1	1. Які функції виконує мала група? 2. Охарактеризуйте механізми групової динаміки.	8
2	1. Що таке «колектив»? Як розглядається процес розвитку малої групи в моделях колективоутворення? 2. Які закономірності розвитку малої групи виділено в моделях колективоутворення Л. Уманського та А. Петровського?	8

3	<p>Опишіть спостереження у вигляді короткого звіту (1-2 сторінки).</p> <p>Уявіть, що ви є спостерігачем у групі (наприклад, студентська група, робочий колектив або спортивна команда). Визначте:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Хто є лідером групи? Якими якостями він виділяється? – Які ролі виконують інші члени групи? – Чи є в групі конфлікти, пов'язані з ролями чи статусами? 	8
4	<p>На основі аналізу відомого фільму, серіалу чи книги, визначте:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які групові норми формуються серед головних героїв? – Як нормативний вплив змушує персонажів змінювати свою поведінку? – Чи є конфлікти, пов'язані з порушенням норм? Як вони вирішуються? 	8
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке «групова згуртованість»? 2. За якими показниками визначають рівень згуртованості малої групи? 3. Розкрийте зміст основних підходів дослідження групової згуртованості. 4. Що таке «групові ефекти»? 5. Як групові ефекти впливають на функціонування малої групи і на окремого члена малої групи 	8
6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте теоретичні концепції, у рамках яких відбувалося (або відбувається) вивчення феноменів лідерства/ керівництва. 2. Які є стилі лідерства/ керівництва? 	8
7	<ol style="list-style-type: none"> 1. На які етапи поділяється процес ухвалення групового рішення? 2. Які соціально-психологічні ефекти можуть супроводжувати процес ухвалення групового рішення? Розкрийте зміст кожного з них. 	8
8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Які аспекти групового функціонування можна діагностувати і розвивати за допомогою технології тренінгу? Обґрунтуйте свою відповідь. 	8

3. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації, віртуальні зали для відпрацювання практичних навичок), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки).

Програмне забезпечення: системне ПЗ (Операційні системи, драйвери), освітні платформи (LMS) для дистанційного навчання, керування курсами (Moodle, Zoom).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання, побудований на дієвому підході до навчання. А саме:

- 1) методи, які забезпечують опанування навчального предмета (вербальні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні);
- 2) методи, які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження, експерименти тощо);
- 3) методи контролю і самоконтролю (опитування, залік, практичні завдання, питання для самоконтролю).

Організаційними формами наведених вище методів навчання є лекції, практичні заняття, практичні контактні, залік.

Особливо зміцнюється творчо-пошукова самостійність здобувачів, застосовується проблемне та інтерактивне навчання з використанням комп'ютерних систем. Під час такого освітнього процесу здобувач може комунікувати з викладачем онлайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, застосовуючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компонента визначені є:

Методи поточного контролю. Поточне оцінювання проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських (практичних) занять у формі виконання практичних завдань, розв'язання кейсів, активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття:

- виконання практичних завдань (оцінюється під час практичних занять);

- *самостійна робота* (оцінюється під час поточного контролю теми);

Методи підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці опанування освітнього компонента, відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою освітнього компонента.

- *заліковий тест.*

Критерії оцінювання результатів навчання

Протягом вивчення курсу «Соціальна психологія груп та технології групової роботи» здобувач може набирати бали, виконуючи відповідні види робіт та приймаючи активну участь у контактних заняттях. Максимальна кількість балів за активність протягом курсу – 70 балів. Розподіл балів за кожен вид діяльності вказано в таблиці. По завершенню курсу передбачено підсумковий контроль у формі ЗАЛКУ. Максимальний бал за виконання залікового завдання – 30 балів.

Критерії оцінювання для практичного завдання – максимум 5 балів.

Бали	Опис
5	Тема повністю розкрита; логічна й послідовна структура; орфографічні та граматичні помилки відсутні або поодинокі; багатий словниковий запас; стиль мовлення доречний
4	Тема розкрита загалом; структура здебільшого логічна; є незначні помилки, що не впливають на розуміння; достатній словниковий запас
3	Тема розкрита частково; є порушення логіки чи структури; помилки трапляються часто, але зміст зрозумілий; обмежений словниковий запас
2	Тема майже не розкрита; текст фрагментарний, без чіткої структури; значна кількість помилок, що ускладнюють розуміння; бідна лексика
1	Тема не розкрита; текст відсутній або майже незрозумілий; критична кількість помилок

Критерії оцінювання контактного практичного заняття- максимум 10 балів.:

Бали	Рівень підготовки
9–10	Високий рівень: глибоке розуміння теми, активна участь, влучні приклади
7–8	Достатній рівень: хороші знання, незначні неточності
5–6	Середній рівень: фрагментарні знання, слабка аргументація
3–4	Низький рівень: поверхневе розуміння, пасивність
0–2	Дуже низький рівень: відсутність підготовки

Розподіл балів за різними видами діяльності

Вид діяльності здобувача	Кількість одиниць	Кількість балів за одиницю	Максимальна кількість балів
---------------------------------	--------------------------	-----------------------------------	------------------------------------

Виконання практичних завдань	8	5	40
Активність на контактному практичному занятті	3	10	30
Виконання залікового тесту	1	30	
Максимальна кількість балів за курс: 70 + 30 = 100			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна шкала оцінювання.

Сума балів	Оцінка ECTS	Національна оцінка	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	
74-81	C	Добре (в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок)	
64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
60-63	E	Задовільно (задовольняє мінімальні критерії)	
35-59	FX	Незадовільно (із можливістю повторного складання)	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

6.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Основні джерела

1. Forsyth D. R. *Group Dynamics*. 7th ed. Boston, MA : Cengage Learning, 2018. 704 p.
2. Brown R., Pehrson S. *Group Processes: Dynamics Within and Between Groups*. 3rd ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2019. 344 p.
3. Hogg M. A., Vaughan G. M. *Social Psychology*. 8th ed. Harlow : Pearson Education, 2018. approx. 720 p.
4. Marcus D. K. (Ed.) *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*. Washington, DC : American Psychological Association, 2020. Journal title information.
5. Colquitt J. A., LePine J. A., Wesson M. J. *Organizational Behavior: Improving Performance and Commitment in the Workplace*. 6th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2022. 640 p.

Додаткові джерела

6. Janis I. L. *Groupthink: Psychological Studies of Policy Decisions and Fiascoes*. 2nd ed. Boston, MA : Houghton Mifflin, 1982. 320 p.

7. Locke E. A., Latham G. P. *A Theory of Goal Setting and Task Performance*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1990. 413 p.

Українські джерела

8. Орбан-Лембрик Л. Е. *Соціальна психологія*. Київ : Академвидав, 2008. 512 с.
9. Москаленко В. В. *Соціальна психологія*. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 432 с.

Наукові журнали (для самостійної роботи)

10. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*. Washington, DC : American Psychological Association.
11. *Small Group Research*. Thousand Oaks, CA : SAGE Publications.
12. *Journal of Organizational Behavior*. Wiley.